

SJUKHUSCLOWNER

Skratt i livets slutskede

⇒ 2-3 Deras jobb är att erbjuda svårt sjuka en paus från smärta och tårar. Metro har träffat sjukhusclownerna Eva »Gajans« Riepe och Anne-Marie »Pajette« Möller. FOTO: GUSTAV GRÄLL

- ⇒ **Lön** Vårdförbundet: Risk att man tappar skickliga medarbetare **5**
- ⇒ **Enkät** Fem personer inom vården: Det bästa och sämsta med våra jobb **4**
- ⇒ **Folkbildar** Asabea Britton: »Alla borde ha sett en förlossning« **6-7**

Eva »Gajans« Riepe och Anne-Marie »Pajette« Möller gör sig redo för ett arbetspass på Karolinska. Under dagarna träffar de unga och gamla som är svårt sjuka. FOTO: GUSTAV GRÄLL

Deras jobb är att sprida

Glädjespridare. Varje dag tar de på sig röd näsa och stora skor – för att skoja och erbjuda svårt sjuka en paus från smärta och tårar. Metro har träffat sjukhusclownerna Pajette och Gajans.

– Det är nästan övermänskligt vad dessa människor går igenom, säger Eva Riepe.

Vid ett sminkbord i gamla Karolinskas lokaler sitter Eva Riepe och Anne-Marie Möller. De förbereder sig inför dagens arbetspass genom att klä på sig arbetskläderna, sminka sig och träda in i rollerna som Gajans och Pajette.

Gajans och Pajette, som är Eva och Anne-Maries respektive clownalias, har i 20 års tid agerat sjukhusclowner för barn och vuxna som är svårt sjuka, och i vissa fall ligger för döden.

– Det kan vara otroligt svårt att närma sig någon som är i den djupa sorgen, men samtidigt är det kanske just vad de behöver, säger Eva Riepe.

– Om barnet är svårt sjukt och ligger för döden

Text:
Gustaf Larsson

vill de ofta fortfarande ha besök av sina clownkompisar. Att bara få lite uppmärksamhet och tänka på någonting annat än sin smärta, säger Anne-Marie Möller.

Konceptet sjukhusclown var nytt i Sverige när Anne-Marie och Eva lade teaterlivet bakom sig och startade upp verksamheten Clownmedicin.

Det då relativt oöpprade konceptet möttes dock av viss skepsis från den övriga sjukhuspersonalen.

– Vi pratade med överläkaren på avdelningen 15 år senare, och han berättade att han till en början var väldigt skeptisk när han sa ja till oss. Det kan jag tycka är väldigt modigt, att vara skeptisk men ändå prova. Vi visste

inte heller hur det skulle fungera, det tog lång tid innan vi fick höra av personalen att barn som hade varit hängiga sken upp när vi hade besökt dem, säger Eva.

Från att ha jobbat en halvdag i veckan består deras verksamhet i dag av 15 clowners som besöker allt från barnsjukhus och palliativa avdelningar, till demensboenden och barn vars föräldrar vårdas palliativt av hemsjukvård. Varje plats, varje patient och varje tillfälle kräver sitt unika clownmöte, förklarar Anne-Marie.

– Det blir en helt annan repertoar när man besöker demenssjuka. Träffar man ett barn anpassar man sig på ett sätt, tonåringar på ett annat och

vuxna på ett tredje. Oavsett om patienten är demenssjuk eller ligger döende med cancer handlar det om bemötande, säger hon.

Just bemötande är grundbulten i deras yrkesutövande. Som de skådespelare de är gäller det att hela tiden improvisera och hitta nya vägar i varje tänkbar situation.

– Det handlar om att skapa en god stämning i rummet, eller i vissa fall bara en annan stämning. Det är så oerhört tufft för både den sjuka, föräldrarna och syskonen att gå igenom en situation när de måste vara på sjukhuset. Att bara komma in och bryta den allvarssamma stämningen med lite glimmer och färg – eller kanske bara en

Det är 20 år sedan Anne-Marie och Eva lämnade teatern bakom sig och startade upp Clownmedicin. FOTO: GUSTAV GRÄLL

Redo att sprida glädje. »Jag älskar det här arbetet och ångrar inte en sekund att jag har gett allt«, säger Anne-Marie Möller. FOTO: GUSTAV GRÄLL

Träffar 30 000 sjuka varje år

☛ **Clownmedicin** startades 1998 under namnet Glädjeverkstan.

☛ **De huserar** i Stockholm och är helt bidragsfinansierat.

☛ **Bland sjukhusen** de besöker finns Astrid Lindgrens barnsjukhus, Lilla Erstagårdens Barnhospice, ett flertal demensboenden och avdelningar med cancervård för vuxna.

☛ **Varje år** möter de drygt 30 000 barn och vuxna.

glädje i mörkret

ballong – kan ge dem oerhört mycket, fortsätter Anne-Marie.

Både Eva och Anne-Marie har varit närvarande under de sista timmarna av barns liv. Eva berättar om en flicka som till en början var livrädd för clownerna, men med tiden blev ett av barnen på avdelningen som kom att uppskatta dem allra mest. De sista veckorna i flickans liv fick hon besök av sina clownkompisar varje dag.

– Jag var där samma dag som hon dog och jag träffade pappan senare under dagen. Det var så ofattbart, fruktansvärt. Den flickan sörjde ju vi också så klart, och vi insåg att vi behövde ha en vip-lista för vissa barn som

behöver oss lite extra mycket.

Hur mår man efter en sådan dag?

– Har det varit ett väldigt tungt möte så påverkas man ju. Känslorna hänger kvar och man får sätta sig avsides en stund och bara andas ut. Vissa dagar kan jag tänka att livet är för jävla orättvist, fortsätter Eva.

Är den känslan svår att skaka av sig när man kommer hem?

– Ja, men då är jag snarare tacksam för att mina barn eller jag inte har drabbats ännu. När mina barn var små så tänkte jag att det inte var frågan om mina barn skulle hamna på sjukhus, utan när.

Arbetet som sjukhusclown har påverkat dem

båda som människor. Utan yrket tror Eva att hon hade varit en helt annan person än den hon är i dag.

– Jag hade nog inte haft förmågan att sätta mig in i hur andra människor har det på samma sätt om det inte vore för detta yrke. Det är nästan övermänskligt vad dessa människor går igenom, säger Eva.

Om ni har en dålig dag och känner att allt är piss, hur går det att jobba då?

– Då kanske clownen tycker att allt är piss och då får man jobba utifrån det. Ofta är det så att de känslorna försvinner när jag sätter på mig clownmasken. Då är jag så uppe i den jag möter, snarare än mig själv, säger Eva.

Är ni glada över att ni valde att bli sjukhus-

»Att bara komma in och bryta den allvarsamma stämningen med lite glimmer och färg kan ge dem oerhört mycket.«

Anne-Marie Möller berättar att jobbet handlar om att skapa en god stämning för de som har det tufft.

clowner och inte att stå på Dramatens scen?

– Jag är så himla tacksam över det, jag tycker att det vi gör är så meningsfullt. I min ungdom pratade vi alltid om att vi skulle göra skillnad, att en viss föreställning skulle skapa debatt och påverka. Det är precis vad jag gör nu, jag påverkar de jag möter på ett sätt så att deras upplevelse av sjukhusvistelsen blir mer positiv, säger Eva och Anne-Marie fyller i:

– Jag har växt enormt mycket rent konstnärligt av att jobba på det här sättet. Det är få saker som skrämmer mig med att gå ut på en scen nu för tiden. Jag älskar det här arbetet och ångrar inte en sekund att jag har gett allt.

gustaf.larsson@metro.se